

**Javaslat a „Kondorosi Csárda”
Kondoros települési értéktárba történő
felvételéhez**



Készítette:

Legendák Földje Közhasznú Alapítvány



Dankó László elnök

Kondoros, 2015. július 6.



I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Legendák Földje Közhasznú Alapítvány

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Dankó László elnök**

Levelezési cím: **5553 Kondoros, Ór utca 36.**

Telefonszám: **+36/20 524 46 43**

E-mail cím: **legenda5553@gmail.com**

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

Kondorosi Csárda

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság, gasztronómia

egészség és életmód

épített környezet

ipari és műszaki megoldások

kulturális örökség (népművészeti, történelmi, hagyományörző, kézműves, műalkotás, író, költő, stb)

sport

természeti környezet

turizmus és vendéglátás

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

5553 Kondoros, Hősök útja 23.

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

települési tájegységi megyei külhoni magyarság

települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Kondoros legnevezetesebb épülete, a Kondorosi Csárda első, vályogból és nádfedélből álló épülete 1740 körül épült nyolc út találkozásánál, melyek Szarvasra, Endrődre, Mezőberénybe, Békésre, Békéscsaba-Gyula felé, Aradra, Orosházára és Szentésre vezettek. A Dél-Alföld pusztai csárdái közül Békés megyében ez a legjelentősebb. A csárda-vendégfogadó-postaállomás épületegyüttes főépületből, fedett-nyitott loállásból, gémeskútból és magtárból állt.

Sajnos ezt a csárdát, a hagyomány szerint, 1783 körül bosszúból felgyújtották a gyomaiak.

A mai épület 1784-ben épült újjá barokk stílusban, az akkori birtokos: báró Harruckern Ferenc Domonkos birtoklása alatt.

A csárda csonkakontyos oromzatú, nádfedeles, alapincézett, földszintes, ívpillérsoros tornácos épület, ma múzeumként működik.

Más források szerint az 1820-as évek elején lebontották, helyébe hatalmas „téglaerődöt” építettek csárdakúttal, istállókkal, állással, magas téglafallal körülvéve. Hatalmas falaiba csúszdákat, titokzatos rejtekhelyeket, pincéjéből kijárati alagutat, kéményében pedig az

útvesztők egész labirintusát hozták létre. Ezekkel a létesítményekkel vívta ki a „híres” jelzöt a kondorosi fogadó.

Alagútjában maga Rózsa Sándor, vagy ahogy mi mondjuk a Betyárkirály is megfordult. Számos magyar neves alkotó, mint Arany János, Szabolcska Mihály és Erkel Ferenc megemlíti őt vagy a csárdát műveiben.

A II. világháború után raktár majd pártház volt.

1955. májusában a Kondorosi Földműves Szövetkezet használatába került. Innentől kezdtek újra csárdának használni.

1969-től a jogutód Kondorosi ÁFÉSZ tulajdonába került.

1970-ben a Kondorosi Csárda éttermét felújították, a konyháját korszerűsítették.

1984-ben műemlékké nyilvánították, ekkor kezdődött egy nagyszabású felújítás. Visszaállították a régi homlokzatot, nádfedelet kapott az épület.

2002. október 9-én az ingatlant Kondoros Nagyközség Önkormányzata vásárolta meg.

2003. augusztusától újra régi fényében fogadja látogatóit a megújult csárda. Múzeumként működő helyiségeit a lakosság gyűjtőmunkája során előkerült használati tárgyakkal rendezték be. A kiállítást gazdagítja Oszter Sándor Kossuth-díjas színművész felajánlott tárgyait tartalmazó vitrin, melybe a híres filmsorozathoz kapcsolódó tárgyi emlékek kerültek. E mellett a Legendák Földje Alapítvány közel 200 darabos csárdákról, betyárokról szóló könyvgyűjteménye is megtekinthető

2005. augusztus 20-án került átadásra sokak örömeire a felújított étterem mely modern, a HACCP előírásoknak megfelelő konyhával bővült.

A felújított étterem bár a XIX. század hangulatát idézi, a XXI. századnak megfelelő modern gasztronómiai fogásokkal kápráztatja el vendégeit.

A külső és belső kialakításban egyaránt elegáns, izléses, igényesen berendezett betyárcsárda és múzeum szeretettel várja az átutazó, valamint a Nagyközségbe érkező turistákat, üzletembereket, bel-, és külföldi vendégeket.

A nevezetes Kondorosi Betyárnapokat minden év augusztusában, a Csárda melletti téren rendezik.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Csárda. Ennek a szónak a hallatán nem csupán bennünk, kondorosiakban él egy romantikával átítatott érzés, hanem, azt gondoljuk, másokban is – a saját szemszögükből vizsgálva – kialakul egy kép, amiben szerepelhetnek betyárok, pandúrok, láthatnak nádasba vezető alagutak és rejtett kéményt, megelevenedhetnek Krúdy, Arany, Móricz vagy akár Tömörkényi sorai is.

Gasztronómiai bázis, kereskedelmi központ, építészeti érdekesség, zenei kultúránk fontos állomásának helye, műemlékvédelmi látványosság, régészeti lelőhely, néphagyományaink helyszíne – más szóval: legendás hely.

Legalább egy napi járóföldön belül mindig akadt egy-egy csárda, hiszen sötétedésre biztonságban kellett lennie embernek, állatnak. Előfordult, hogy a csárdákat a magyar Nagyalföldön mérnöki pontossággal építették fel egymástól. Forgalmasabb utak mentén a csárdák távolsága nemegyszer megfelelt egy stációnak, azaz akkora útnak, amekkorát az akkori szekerekkel két itatás között meg lehetett tenni.

Csárda és csárda között gyakran nagy a különbség. De abban hasonlítanak, hogy embernek, jószágnak alkalmassá teszik egy-egy éjszaka eltöltésére. Az istálló és a kocsiszín sokszor fontosabb, mint a szállás. A jószágnak ugyanis fedél alá kell kerülnie, akár vihar tombol kint, akár rablók garázdálkodnak.

A magyarságnak olyan épített örökségei azok a ma is meglévő, eredeti állapotukban fennmaradt épületek, melyek *alföldi csárda* közös név alatt méltán válhatnak hungarikummá.

A Kondorosi Csárda az a műemlék épület, mely az alföldi csárdák utolsó hírvivőnek egyike. Azok közül is azon ritka épület, mely eredeti állapotában helyreállítva, eredeti funkcióját látja el a mai napig, így nem csupán az épített örökséget, hanem a sokszínű magyar gasztronómia csárdákhoz kapcsolódó hagyományait is be tudja mutatni.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Könyvek:

Szentesi Zöldi László: Az Alföldi Csárda (2014.)

Honlapok:

<http://www.kondorosicsarda.hu/>

<https://www.youtube.com/watch?v=LJQ-LKVVLio>

<https://www.youtube.com/watch?v=VOv6WaGuGOc>

<https://www.youtube.com/watch?v=Skr-qp6YDu8>

<https://www.youtube.com/watch?v=IS6gjlavdDE>

<https://www.youtube.com/watch?v=fnIU-THsuWA>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.kondorosicsarda.hu/>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja
CD melléklet

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
Kondoros Önkormányzatának támogató levele

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
1 melléklet